

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága dr. Holecz László kirendelt pártfogó ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Csizmadia Szilvia pártfogó ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű, dr. Vitári Jenő ügyvéd által képviselt III. rendű alperesek ellen tartási szerződés megszüntetése iránt a Kecskeméti Városi Bíróságon 4.P.20.679/2005. számon folyamatban volt perében a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2008. május 20. napján meghozott 2.Pf.20.255/2008/3. számú jogerős ítélete ellen a felperes részéről 36. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem és az alperesek Pfv/3. sorszámú csatlakozó felülvizsgálati kérelme folytán 2009. március 11. napján megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.Pf.20.255/2008/3. számú jogerős ítéletét a felülvizsgálati kérelemmel és a csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályában fenntartja.

A felperes pártfogó ügyvédjének a felülvizsgálati eljárásban felmerült díját 16.000 (Tizenhatezer) forintban, míg az I-II. rendű alperesek felülvizsgálati eljárással felmerült pártfogó ügyvédi díját 19.163 (Tizenkilencezer-egyszázhatvanhárom) forintban állapítja meg. A Legfelsőbb Bíróság felhívja a Költségvetési és Ellátási Főosztályát, hogy a pártfogó ügyvédek - államot terhelő - díját dr. Holecz László és dr. Csizmadia Szilvia pártfogó ügyvédek részére utalja ki.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felperes 1999. november 30-án tartási szerződést kötött az I-II. rendű alperesekkel, melyben az I-II. rendű alperesek vállalták, hogy a felperest haláláig gondozzák, napi bőséges háromszori étkezését, lakása és ruházata tisztántartását, kezeltetését, illő eltemettetését biztosítják. A felperes ennek ellenében a ... Arany J. u. 18. szám alatti - ingatlannak a tulajdonában álló 1/3

tulajdoni hányadát egymás közt egyenlő arányban az I-II. rendű alperesekre ruházta át haszonélvezeti joga fenntartásával.

A szerződő felek az ingatlanhányad forgalmi értékét 700.000 forintban állapították meg. A szerződésben a felperes elismerte, hogy a közöttük előzetesen létrejött megállapodás alapján az eltartók az ingatlanba saját költségükön beruházást végeztek: a kamrából szobát alakítottak ki, a nyitott folyosót beépítették, előszobát, fürdőszobát létesítettek. A beruházások értéke 400.000 forint volt. A felperes kötelezettséget vállalt arra, hogy amennyiben a tartási szerződés az ő hibájából szűnik meg, köteles a szerződésből eredő kötelezettségen felül az eltartók által végzett 400.000 forint összegű beruházást megtéríteni az eltartók kiköltözésével egyidejűleg.

A felperes - módosított - keresetében a tartási szerződés megszüntetését, az alperesek 1/6-1/6 tulajdoni hányadára tulajdonjoga visszajegyzését és az alpereseknek az ingatlan kiürítésére kötelezését kérte. A megfelelő kielégítés körében 1999. decemberétől 2001. októberéig havi 10.000 forint tartási ellenértéket ismert el. Ezzel szemben az I-II. rendű alperesektől 203.719 forint víz- és áramdíj megtérítésére tartott igényt. Kérte továbbá a részükre 1999. nyarán a felújítási munkákra adott 50.000 forint megfizetését is. Álláspontja szerint az I-II. rendű alperesek által végzett beruházások értékének megtérítésére nem köteles, mert a szerződés megszüntetése az ő magatartásukra vezethető vissza.

A tartási szerződés fenntartása esetében - haszonélvezeti jogára figyelemmel - kérte az I-II. rendű alpereseknek az ingatlan kiürítésére kötelezését.

A III. rendű alperes javára bejegyzett végrehajtási jogra figyelemmel a felperes keresete vele szemben a szerződés megszüntetésének tűrésére irányult, a végrehajtási jog érintetlenül hagyása mellett.

Az I-II. rendű alperesek maguk is a szerződés megszüntetését kérték. A megfelelő kielégítés során 1999. decemberétől 2002. októberéig nyújtott tartási szolgáltatásaik havi 28.950 forintos, valamint értéknövelő beruházásaik 556.000 forint összegű megtérítését igényelték. A felperes 50.000 forintos hozzájárulását illetően azzal védekeztek, hogy annak felét közösen felélték, másik felét a felújításra felhasználták. A víz- és áramdíj fizetésére - álláspontjuk szerint - nem kötelesek, mert az megállapodásuk értelmében a felperest terhelte és a szomszédnak is a felperes biztosított - jogellenesen - áramvételezést.

A III. rendű alperes a vele szemben - a tulajdoni változás tűrése végett - előterjesztett kereset teljesítését nem ellenezte.

Az elsőfokú bíróság - kijavított - ítéletében a tartási szerződést megszüntette. A perbeli ingatlan I-II. rendű alperesek tulajdonát

képező 1/6-1/6 tulajdoni hányadát tartási szerződés megszüntetése jogcímén a felperes tulajdonába visszaadta. Kötelezte a felperest, hogy ugyanezen jogcímen 15 napon belül fizessen meg az I-II. rendű alperesek részére egyetemlegesen 1.161.850 forintot és kötelezte az I-II. rendű alpereseket, hogy ezen összeg kifizetését követő 30 napon belül az ingatlant ürítsék ki. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. Megkereste az illetékes körzeti földhivatalt, hogy az 1.161.850 forint megfizetésének hiteltérdemlő igazolását követően - a végrehajtási jog érintetlenül hagyása mellett - a tulajdonjogot jegyezze vissza és a felperes haszonélvezeti jogát törölje.

A III. rendű alperest a tulajdonjog átvezetésének tűrésére kötelezte.

A perköltséggel kapcsolatban akként rendelkezett, hogy a le nem rótt illetéket, előlegezett szakértői díjat és a felperes pártfogó ügyvédjének 14.400 forint - ÁFA-t is magában foglaló - díját a költségmentessége folytán az állam viseli. Az I-II. rendű alperesek pártfogó ügyvédjének 24.000 forintban megállapított díjának megfizetésére pedig a felperest kötelezte.

A megállapított tényállás szerint az I-II. rendű alperesek a szerződésnek megfelelő tartást 1999. decemberétől 2001. októberéig teljesítették. Ezt követően a felek közötti viszony oly mértékben megromlott, hogy a felperes a további tartást nem igényelte és az alperesek is megszüntették szolgáltatásaikat. A viszony megromlásában valamennyi szerződő fél magatartása közrehatott, a felperes a perben nem bizonyította, hogy a szerződés megszüntetése kizárólag az I-II. rendű alperesek magatartására lett volna visszavezethető.

Az elsőfokú bíróság ítéletét a Ptk. 586. és 589. §-ára alapította. Megállapította, hogy a szerződés célja annak módosításával nem érhető el, a felperes állandó felügyeletre, gondozásra szorul, ezért a szerződést megszüntette.

A megfelelő kielégítés körében a 23 havi tartás ellenértékét szakértői vélemény alapján havi 28.950 forinttal, az ingatlanban történt beruházás ellenértékét ugyancsak szakvélemény alapján 556.000 forinttal számolta el a felperes terhére. A felperes javára 50.000 forintot rendelt megtéríteni az 1999-ben a felújítási munkákra adott hozzájárulás alapján.

A rezsiköltségek megtérítése iránti keresetet elutasította. Ezt azzal indokolta, hogy az ingatlan használatával járó költségek közül a szerződő felek szóbeli megállapodása alapján a víz- és áramfogyasztás kizárólag a felperest terhelte, ő biztosított áramvételezést a szomszédnak, amelynek költségét egyébként sem háríthatja át a alperesekre.

A felperes és az I-II. rendű alperesek fellebbezése alapján a másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság kijavított ítéletének a nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett

részében részben megváltoztatta és a tartási szerződés megszüntetése jogcímén a felperes által az alperesek részére fizetendő marasztalási összeget 1.015.850 forintra leszállította, a körzeti földhivatal megkeresését pedig ennek megfelelően módosította.

A felperes által fizetendő pártfogó ügyvédi díjat 20.000 forintra, míg a felperesek pártfogó ügyvédjének - az államot terhelő - díját 12.000 forintra leszállította. A felperest az I-II. rendű alperesek pártfogó ügyvédje részére 12.000 forint másodfokú eljárási költség megfizetésére kötelezte azzal, hogy a felperes pártfogó ügyvédjének 6.000 forintban megállapított másodfokú eljárásban felmerült díját és a le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli.

A jogerős ítélet indokolása szerint: az elsőfokú bíróság az ingatlanra fordított beruházás értékének elszámolása kivételével a bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapította meg a tényállást és helyes az arra alapított jogi döntése is.

A tartás időtartamát és a szerződő felek közötti viszony megromlását illetően a másodfokú bíróság utalt az elsőfokú bíróság által feltárt bizonyítékok tartalmára.

A tartás ellenértékét vizsgálva - az elsőfokú bírósággal egyezően - úgy foglalt állást, hogy az nem tekinthető eltúlzottnak és nem volt akadálya annak sem, hogy az alperesek a szakvélemény ismeretében felemelt összegű térítést kérjenek.

A felperes magatartása is közrehatott a szerződés megszűnésében, ezért a tartási szerződésben vállalt kötelezettsége alapján köteles megtéríteni az ingatlanra fordított beruházások ellenértékét. A szerződésben 400.000 forint megfizetését vállalta, amelyet nem kötöttek az elszámolás időpontjához, tehát független volt attól, hogy az elszámolás mely időpontban válik esedékessé. A másodfokú bíróság ezért a beruházás ellenében a felperes terhére 400.000 forintot számolt el és egyetértett az 50.000 forintnak az I-II. rendű alperesek terhére történő elszámolásával is.

A másodfokú bíróság kiemelte azt is: a felperes haszonélvezeti joga a tartási szerződésen alapul; a szerződést a bíróság megszüntette, ezért a felperes haszonélvezeti jogára hivatkozással az I-II. rendű alpereseknek az ingatlan elhagyására kötelezését nem kérheti anélkül, hogy a szerződés megszüntetéséből eredő fizetési kötelezettségének eleget tenne. Helytállónak ítélte az egyidejű teljesítést és a marasztalási összeg kifizetésétől függővé tett ingatlan kiürítésére vonatkozó rendelkezéseket is.

A perköltséggel kapcsolatos döntését a másodfokú bíróság azzal indokolta, hogy az alperesek a szerződés megszüntetését nem ellenezték, a vitát az elszámolás képezte, amelyben az I-II. rendű alperesek döntően pernyertesek, ezért a felperes pártfogó ügyvédjének díját - miként az elsőfokú bíróság is megállapította - az állam viseli. Annak összegszerűségét jogszabály rendezi, ezért

nincs lehetőség annak a kifejtett munkával arányban álló felemelésére.

A másodfokú perköltséggel kapcsolatban a felperest terhelő eljárási költséget a Pp. 81. § (1) bekezdésére és az ügyvédi díjszabásra, a felperes pártfogó ügyvédjének állam által viselt díját pedig a pártfogó ügyvédi díjra vonatkozó rendeletre alapította.

A jogerős ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel, az I-II. rendű alperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel éltek.

A felperes a jogerős ítélet megváltoztatásával az I-II. rendű alperesek javára történő marasztalása mellőzését és az I-II. rendű alperes fizetésre kötelezését, valamint az első- másodfokú és felülvizsgálati eljárási költségeiben való marasztalását kérte.

Elsődlegesen azt sérelmezte, hogy a jogerős ítélet nem tartalmazza: a három alperes közül kinek a részére kell teljesíteni.

Álláspontja szerint a jogerős ítélet a Pp. 206. § (1) bekezdését és a Ptk. 589. §-át sérti.

A felperes a tartás összegszerűségét arra hivatkozással támadta, hogy az I-II. rendű alperesek maguk is 20.000 forint tartási ellenértéket jelöltek meg, amelyet ő vitatott. A szakvélemény az I-II. rendű alperesek előadásán alapult, az abban foglaltakat azonban az I-II. rendű alperesek nem bizonyították. Álláspontja szerint a havi tartás 10.000 forintnál több nem lehetett, így ezen a címen 230.000 forint figyelembevételét kérte.

Támadta annak megállapítását, hogy mindkét fél hibájából szűnt meg a tartási jogviszony. Ezzel kapcsolatban a II. rendű alperes perbeli nyilatkozataira hivatkozott. A szerződéses rendelkezés szerint ezért a 400.000 forint beruházási érték megtérítésére nem köteles. Ha pedig a szerződés megszüntetésében mindkét fél felelőssége fennáll, akkor helye lehet az elszámolás során 1/2-1/2 arányú megosztásnak is. A megtérítés kifizetésére azonban a szerződés szerint a kiköltözéssel egy időben köteles és nem a bíróság által írtak szerint.

Sérelmezte a rezsiköltségek elszámolásának mellőzését. Arra hivatkozott, hogy az I-II. rendű alperesek lényegesen többet fogyasztottak, mivel ő maga csak csekély mértékben világít és fűt.

A felperes ezen túlmenően a pártfogó ügyvédi díjnak a jogszabályokkal és az ítéleti döntéssel összhangban álló felemelését kérte.

Az I-II. rendű alperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelmükben a felperest terhelő marasztalás összegének felemelését kérték. Álláspontjuk szerint a jogerős ítélet a Pp. 206. § (1) bekezdését és a Ptk. 589. § (3) bekezdését sérti. A bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésén alapuló téves és iratellenes tényállás megállapítására hivatkoztak.

A tartás időtartamának 2002. októberéig való megállapítását és az ellenérték ennek megfelelő felemelését kérték, hivatkozással a felperes perbeli nyilatkozatára, a tanúvallomásokra, valamint a ... Panzió igazolására.

Sérelmezték beruházásaik értékének 400.000 forintban való elszámolását, mivel az 2006-os értéken 556.000 forint. Az összeg felemelését azért is indokoltnak tartották, mert a szerződés megszüntetésének a felek megfelelő kielégítésével kell történnie. Álláspontjuk szerint az 50.000 forint nem illeti meg a felperest, mivel azt felélték és a felújítási munkák befejezésére felhasználták. Sérelmezték továbbá annak megállapítását, hogy a viszonyuk megromlásában közrehatottak volna.

A felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Mind a felperes, mind az I-II. rendű alperesek azzal érveltek, hogy a jogerős ítélettel megállapított tényállás a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésén alapul, ezért téves és a Pp. 206. § (1) bekezdését sérti.

A Pp. 270. § (2) bekezdése szerint a jogerős ítélet ellen előterjeszthető felülvizsgálati kérelem rendkívüli perorvoslat, amelynek alapja anyagi vagy eljárásjogi jogszabálysértés. Az utóbbi jogszabálysértés azonban a felülvizsgálati kérelmet csak abban az esetben alapozza meg, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása volt.

Az elsőfokú bíróság a felek személyes előadása, a tanúk vallomása, az okirati bizonyítékok és a szakvélemények adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű és a Pp. 206. § (1) bekezdés elveinek egyébként is megfelelő értékelésével állapította meg a tényállást, amellyel a másodfokú bíróság is egyetértett. Ténymegállapításaikat az eljáró bíróságok az egyes bizonyítékokra utalással részletesen indokolták.

Az egységes bírói gyakorlat szerint a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó, a Pp. 206. § (1) bekezdésében írt eljárási szabály megsértése csak olyan kivételes esetekben szolgálhat alapul a felülvizsgálathoz, ha a bíróság a per adataiból iratellenes vagy nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésre jutott.

Az adott esetben a perorvoslattal élő felek a bizonyítékok egy részéből az általuk állított következtetés levonását kérték, igényük felülmérlegelésre irányult.

A Pp. 270. § (2) bekezdéséből és a 275. § (3) bekezdésében foglaltakból az következik, hogy a tényállás megállapításának módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges

kihatással lévő eljárásjogi jogszabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye. A peres felek ezért eljárásjogi jogszabálysértésre okkal nem hivatkozhatnak.

Mindkét fél támadta a jogerős ítélet szerinti marasztalás összegét is, és ezzel összefüggésben anyagi jogszabálysértésre, a Ptk. 589. §-ának megsértésére hivatkoztak.

A Ptk. 589. § (3) bekezdése szerint a bíróság a tartási szerződést a felek megfelelő kielégítésével szünteti meg.

Ez nem az eredeti állapot helyreállítása, mert a szerződés fennállása alatt a felek egymás részére tevőleges szolgáltatást nyújtanak, illetve arra kötelezettek. A szerződést ezért a bíróság a jövőre nézve szüntetheti meg a jogviszony felszámolásával.

A szerződés alapján nyújtott kölcsönös szolgáltatások felmérése mellett a szerződés sajátos jellegét, az érdekeltek személyi és egyéb körülményeit figyelembe kell venni. Mindezek együttes mérlegelésével dönt a bíróság abban, hogy mi az az összeg, amelynek megtérítésére a tartási jogviszony jogosultja köteles az átruházott vagyontárgyak visszaadása ellenében, illetve a szerződéses jogviszony felszámolása eredményeként mi tekinthető a felek megfelelő kielégítésének. A megfelelő kielégítés azonban nem azonos a kölcsönös szolgáltatások összegének számtani különbségével.

A másodfokú bíróság a felek helyzetének méltányos megítélésével rendelkezett akként - ennek során okszerűen értékelve azt a körülményt is, hogy a szerződésben részes felek magatartása együttesen eredményezte a szerződéses jogviszony megszüntetését -, hogy nem a szakértő által kimunkált beruházási értéket vette az elszámolás során figyelembe. E mérlegelésre a jogszabály lehetőséget biztosít, ezért a jogerős ítélet marasztalást tartalmazó rendelkezése sem a felülvizsgálati, sem a csatlakozó felülvizsgálati kérelemben kifejtett indokok alapján nem jogszabálysértő.

A felperes felülvizsgálati kérelme körében a Legfelsőbb Bíróság még utal arra is, hogy a jogerős ítélet csupán az elsőfokú ítélet pénzbeli marasztalást tartalmazó rendelkezését érintette, ebből következően a felperes fizetési kötelezettsége az elsőfokú ítélet szerint (az I-II. rendű alperesek részére) áll fenn. E tárgyban a másodfokú bíróságnak határoznia nem kellett.

Az egyidejű teljesítéssel összefüggésben pedig a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 254. § (3) bekezdése alapján csupán visszautal a jogerős ítélet 11. oldalának utolsó és 12. oldalának első bekezdésében kifejtett helyes indokaira.

A perköltséggel kapcsolatban előterjesztett felülvizsgálati kérelem körében a másodfokú bíróság a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján helyesen ítélte meg a pervesztesség és pernyertesség arányát. Tényleges költség (készkiadás) elszámolásának hiányában a pervesztesnek minősülő peres fél - a felperes - pártfogó ügyvédje a 7/2002. (III.30.) IM rendelet és a költségvetési törvény 58. § (4) bekezdése alapján, míg a pernyertesnek bizonyult fél - az I. és II. rendű alperes - képviselőjében eljáró pártfogó ügyvéd az ügyvédi díjszabásra vonatkozó 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet rendelkezései szerint megállapított perköltségre tarthat igényt.

Mindezekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletnek a felülvizsgálati és a csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseit a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban a kérelemmel élő peres felek pernyertessége és pervesztessége között számottevő különbség nem volt. A Legfelsőbb Bíróság ezért a pártfogó ügyvédek tételes költségelszámolására is figyelemmel a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 81. § (1) bekezdésének második mondatában írtakat megfelelően alkalmazva határozott az őket megillető pártfogó ügyvédi díj megállapításáról, melyet 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam visel, az érintett felek költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati eljárási illetékkel együtt.

Az ítélet ellen a Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja alapján felülvizsgálatnak nincs helye.

Budapest, 2009. március 11.

Dr. Orosz Árpád sk. a tanács elnöke, Dr. Szabó Julia sk. előadó bíró, Dr. Csentericsné Dr. Ágh Bíró Ágnes sk. bíró

K.Gyné

A kiadmány hitelével:

bírószáki tisztviselő